

Handläggare
Moa Almerud
Telefon: 08-508 319 13**Till**
Kulturnämnden
2020-11-24Ann-Sofi Forsmark
Telefon: 076 12 28 347

Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relation (KS 2020/924). Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen och stadsarkivet föreslår att kulturnämnden beslutar:

1. Kulturnämnden överlämna förvaltningarnas tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen
2. Ärendet justera omedelbart

Robert Olsson
KulturdirektörLennart Ploom
Stadsarkivarie

Sammanfattning

Socialnämnden fick i uppdrag i budget för 2020 att revidera Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020.

Det reviderade programmet gäller för perioden 2021-2025. Programmet utgår från den nyligen framtagna regionala strategin för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län som har tagits fram inom ramen för Operation kvinnofrid 2020. Utifrån detta har målgruppen utökats och omfattar nu våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation. Programmets syfte är att förebygga dessa olika typer av våld och att ge stöd och skydd när det likväl sker. Programmet följer den regionala strategins målstruktur och har sju mål med tillhörande aktiviteter och indikatorer.

Programmet ger en närmare beskrivning av de olika våldstyperna, om stadens förebyggande arbete, viktiga perspektiv att ha med sig i arbetet samt vikten av samverkan. Nytt i detta program är arbetsgivarperspektivet, det vill säga stadens ansvar att som arbetsgivare vid behov stötta medarbetare som utsätts för våld från närstående.

Kulturförvaltningen och stadsarkivet instämmer i programmets analys och förslag till mål. Förvaltningarna ser programmet som en bra utgångspunkt för att skapa en än mer välfungerande och långsiktig samverkan kring de frågor och områden som omfattas av programmet, där alla aktörer bidrar utifrån sina respektive uppdrag och ansvarsområden. Förvaltningarna ser positivt på de två aktiviteter i programmet där kulturnämnden lyfts fram som en ansvarig nämnd. Dessa aktiviteter handlar om att:

- sprida lättillgänglig information på flera språk om stöd- och skyddsinsatser via de arenor och verksamheter där barn, unga, vuxna och äldre vistas.
- yrkesverksamma inom skola, fritid, socialtjänst, kultur och arbetsmarknad utbildar sig kring de typer av våld som omfattas av programmet.

Underlag för beslut

Remiss från kommunstyrelsen Stockholms stad av Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025. Remisstiden sträcker sig till den 27 november 2020. Remissen är daterad den 28 augusti 2020.

UTLÅTANDE

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kulturstrategiska staben på kulturförvaltningen, i samarbete med berörda avdelningar och stadsarkivet.

Remissen

Bakgrund

Socialnämnden fick i uppdrag i budget för 2020 att revidera Stockholms stads program mot våld i nära relationer och

hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020. Det reviderade programmet är tätt sammankopplat med den regionala strategin för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län som har tagits fram inom ramen för Operation kvinnofrid 2020. Då den regionala strategin har utökat målgrupperna till att även omfatta personer utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt personer utsatta för sexuellt våld oberoende relationen inkluderas även dessa målgrupper i stadens reviderade program. Programmet gäller för perioden 2021-2025.

Programmets syfte

Programmets främsta syfte är att förebygga våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation, och att det upptäcks om det ändå sker. Programmet syftar också till att säkerställa att stöd, skydd och insatser till barn, unga, vuxna och äldre inom programmets målgrupper, är samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet, samt adekvat och likställt oavsett var i staden de bor. Programmet ska utgöra en grund för samverkan inom staden och för samråd med de organisationer som arbetar med programmets målgrupper, samt andra berörda aktörer och ansvariga huvudmän.

Programmets innehåll och struktur

Programmet innehåller en övergripande vision: *Stockholm är en stad fri från våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation.*

Programmet har vidare sju mål.

1. Stadens verksamheter arbetar våldsförebyggande
2. Våldsutövare har tillgång till återfallsförebyggande insatser utifrån sina behov
3. Stadens verksamheter arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare
4. Våldsutsatta vuxna och barn har tillgång till insatser utifrån sina behov
5. Våldsutsatta vuxna och barn medverkar i brottsutredningar
6. Stadens verksamheter arbetar med systematisk kunskapsutveckling
7. Stadens verksamheter använder metoder och insatser som vilar på evidens och/eller på beprövad erfarenhet

Till varje mål finns ett antal aktiviteter, indikatorer samt en ansvarsfördelning för nämnder och bolagsstyrelser. Programmet omfattar alla nämnder och bolag i staden i olika utsträckning, beroende på vad nämnden eller bolaget ansvarar för. Programmet har följande målgrupper:

- Barn, unga, vuxna och äldre i Stockholm som har utsatts för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål eller sexuellt våld oberoende relation.
- Unga, vuxna och äldre i Stockholm som utövar våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck eller köper sexuella tjänster.

Arbetsgivarperspektivet är ett nytt perspektiv som inte har funnits med i tidigare program. Det innebär att programmet inte bara fokuserar på arbete mot våld som sker i stadens verksamheter och som riktar sig till invånarna, utan också på arbete för att som arbetsgivare stötta stadens medarbetare när de utsatts för våld från närstående.

I programmet finns texter som beskriver de olika typer av våld som omfattas av programmet samt beskrivningar av förebyggande arbete i olika former. Ett avsnitt har fokus på viktiga perspektiv att ha kunskap om i arbetet. Det handlar, bland annat, om barnrättsperspektivet och principen om barnets bästa, jämställdhet, jämlikhet samt normmedvetenhet. Dessa perspektiv bidrar till att öka förståelsen kring olika behov, vilket ökar möjligheten till mer träffsäkra insatser.

Uppföljning av programmet

Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för att genomföra angivna aktiviteter och följa upp dem och de indikatorer de berörs av i ILS. Socialnämnden ansvarar för en samlad uppföljning av programmet för hela staden och för en övergripande samordning. Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av kommunfullmäktiges mål för arbetet inom stadens verksamheter och för att vid behov tydliggöra stadens prioriteringar inom området.

Förvaltningarnas synpunkter

- A. Kulturförvaltningen och stadsarkivet instämmer i programmets analys och förslag till mål. Att utsättas för våld direkt eller indirekt får ofta allvarliga konsekvenser för den drabbade. Våld får också stora konsekvenser för

samhället i stort i form av ökad otrygghet och kostnader för sjukvård och rehabilitering. Arbetet mot våld och för en ökad trygghet har en mycket hög prioritet för kulturförvaltningen och stadsarkivet, precis som i Stockholms stad som helhet.

- B. För att lyckas i arbetet krävs samverkan inom staden samt med civilsamhället och andra berörda aktörer. Kulturförvaltningen samarbetar redan idag med många olika aktörer, både stadsövergripande och i specifika stadsdelar, kring våldsförbyggande och trygghetsskapande. Programmet är bra utgångspunkt för att skapa en än mer välfungerande och långsiktig samverkan där alla aktörer bidrar utifrån sina respektive uppdrag och ansvarsområden.
- C. Programmet slår fast att kulturnämnden är en av de ansvariga nämnderna för två specifika aktiviteter. Kulturförvaltningen och stadsarkivet har följande synpunkter gällande dessa aktiviteter:

Mål 3: Stadens verksamheter arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare

Aktivitet: Sprida lättillgänglig information på flera språk om stöd- och skyddsinsatser via de arenor och verksamheter där barn, unga, vuxna och äldre vistas

Synpunkter: Kulturförvaltningens och stadsarkivets publika verksamheter ger stockholmarna möjlighet att använda sig av kulturens offentliga rum, såsom bibliotek, museer, arkiv eller evenemang. Särskilt biblioteken fungerar som ett viktigt och tillgängligt offentligt rum för stadens medborgare och har årligen ett stort antal besökare i alla åldrar. Kulturförvaltningen erbjuder även flera arenor som särskilt riktar sig mot barn och unga, så som kulturskolan och festivalen We Are Sthlm. Det finns därför goda förutsättningar att genom förvaltningarnas publika verksamheter och kommunikationskanaler (både digitala och fysiska) nå ut med information till programmets målgrupper.

Mål 6: Stadens verksamheter arbetar med systematisk kunskapsutveckling.

Aktivitet: Yrkesverksamma inom skola, fritid, socialtjänst, kultur och arbetsmarknad utbildar sig kring våld i nära

relation, hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation.

Synpunkter: Kulturförvaltningen och stadsarkivet ser positivt på utbildningsinsatser för att höja medarbetares kompetens inom de områden som programmet omfattar. Detta är viktigt för att medarbetarna ska kunna arbeta förebyggande, identifiera tecken på våld samt kunna agera då våld har förekommit. Utbildningsinsatser bör, i största möjliga mån, vara anpassade efter verksamheters olika behov och erbjudas i stadens regi.

Kulturförvaltningens våldsförebyggande arbete

Kulturförvaltningen har redan idag ett våldsförebyggande arbete som i flera avseenden bidrar till att uppfylla programmets mål.

Kulturförvaltningens publika verksamheter ger stockholmarna möjlighet att utbyta tankar och idéer och att nyttja kulturens offentliga rum, såsom bibliotek, museer eller evenemang, för arbete eller fritid. Detta innebär att förvaltningen har ett särskilt ansvar för att säkerställa säkerheten och tryggheten i dessa verksamheter. Säkerhets- och trygghetsfrågor är prioriterade inom kulturförvaltningen och omfattar såväl besökare och deltagare i förvaltningens verksamhet som medarbetare.

Kulturförvaltningen har en säkerhetssamordnare som stödjer förvaltningens chefer och verksamheter så att säkerhetsfrågor blir en integrerad del i all verksamhet. Detta sker, bland annat, genom utbildningsinsatser och framtagande av rutiner, stöd och handlingsplaner för olika typer av trygghets och -säkerhetsskapande åtgärder. Förvaltningens säkerhetsansvarige går dagligen igenom incidentsrapporteringssystemet (IA) för att förvaltningen, vid behov, ska kunna sätta in både kortsiktiga och mer långsiktiga åtgärder.

Kulturförvaltningens våldsförebyggande arbete utgår från verksamheternas behov av att fungera som trygga miljöer för besökare och medarbetare. Trygghetsinsatser i lokaler kombineras med stadsövergripande och lokal samverkan med flera olika parter. Förvaltningens arbete har även goda förutsättningar att ge förebyggande effekter för en stad fri från våld.

Barn och unga är en prioriterad målgrupp för kulturförvaltningen och barns rättigheter är centralt för förvaltningens verksamhet. Förvaltningens medarbetare möter regelbundet barn och unga och kan därmed agera om misstanke om våld uppstår. *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022* slår fast att ”varje verksamhet som på olika sätt träffar på barn ska ha tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa (orosanmälan)”. Kulturskolan har redan tagit fram sådana rutiner, men förvaltningen arbetar vidare med att utveckla rutiner även för övriga delar av verksamheten där barn är en tydlig målgrupp.

Barn och ungas självkänsla växer många gånger i en kreativ miljö som ger spelrum för fritt tänkande. Kulturförvaltningen erbjuder flera sådana arenor: Kulturskolan, biblioteken, Stadsmuseet, Medeltidsmuseet och Liljevalchs konsthall, samt flera festivaler som samlar stor publik. Tidiga investeringar i barn och unga, genom skola men också genom en meningsfull fritid ger på sikt goda förutsättningar att minska utanförskapet. Ett minskat utanförskap minskar risken för att barn och unga dras in i kriminalitet. Kulturförvaltningen spelar en viktig roll i att ge stadens barn och unga en meningsfull fritid. Förvaltningens verksamheter bidrar också till ett normkritiskt tänkande som kan utmana de normer och strukturer som leder till att människor kränks, diskrimineras eller osynliggörs i samhället och i verksamheten.

Medarbetare på stadsdelsbiblioteken och kulturskolan arbetar nära kollegor inom skolan, förskolan och stadsdelarnas fritidsverksamheter. De möter samma barn men har olika uppdrag och ansvar i förhållande till exempelvis utsatta barn. Detta understryker behovet av samarbete och gemensamma utbildningsinsatser inom staden oavsett vilka roller man har i det våldsförebyggande arbetet.

På platser där människor samlas kan det samtidigt skapas förutsättningar för olika typer av våld. Kulturförvaltningen har genom ett målmedvetet och strukturerat arbete med trygghetsfrågor lyckats minska antalet incidenter på biblioteken där besökare uppträtt stökigt eller hotfullt mot personal och andra besökare. När det gäller förvaltningens festivaler så har det långsiktiga säkerhets- och trygghetsarbetet som påbörjades redan 2014 gett mycket goda resultat. Under festivalerna sänktes antalet anmälda brott med över 50 procent år 2019 jämfört med 2018. Detta trots att antalet gäster och besökare har ökat. Nedan

beskrivs det trygghetsskapande och våldsförebyggande arbetet inom några av kulturförvaltningens verksamheter mer utförligt.

Kulturskolan

Anställda i kulturskolan omfattas av anmälningsskyldigheten (SoL kap 14 1§). Kulturskolan har under 2020 tagit fram nya rutiner för orosanmälan. Syftet med dokumentet är att förtydliga hur medarbetare i kulturskolan ska agera om de misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa. År 2018 fick alla kulturskolans medarbetare även gå en utbildning i förebyggande av hedersvåld.

Kulturskolans våldspreventiva ansvar är i övrigt formulerat i handlingsplaner mot diskriminering och trakasserier. Diskrimineringslagen utgör grunden i planerna som i övrigt handlar om jämställdhet och andra värdefrågor utifrån normkritisk pedagogik, genus, mångfald och jämställdhet. Alla medarbetare ska ha kännedom om diskrimineringsgrunderna och vilket ansvar varje medarbetare har för att förebygga och undvika att diskriminering och trakasserier sker. I handlingsplanen finns en uppföljningsmetod som stöd för kulturskolans personal. Den underlättar för pedagogen att upptäcka, kartlägga och utreda kränkande behandlingar och ger utsatta elever möjlighet att berätta om sin situation.

Stockholms stadsbibliotek

Stockholms stadsbibliotek har årligen ca 5 miljoner besökare och är därmed den mest välbesökta av kulturförvaltningens verksamheter. En viktig del i Stockholms stadsbiblioteks trygghetsskapande och våldsförebyggande arbete är att skapa trygga lokaler. Detta sker, exempelvis, genom att göra personalen mer synlig i lokalerna samt genom att skapa lokaler med bättre insyn, översikt och belysning. Personalen har även fått utbildning i hur de ska agera vid störande incidenter samt utbildning i ett gott bemötande av besökare, vilket bidrar till att skapa tryggare miljöer. Som en följd av det strukturerade arbete som genomförts har antalet ordningsstörningar minskat under de senaste åren.

Samtliga biblioteksenheter har olika former av samarbeten med andra offentliga aktörer i närområdet för att hantera trygghetsfrågor. Ett exempel är det nätverk och samarbete som upprättats mellan Spånga-Tensta SDF och Rinkeby-Kista SDF kring barn och ungdomar i de båda stadsdelarna. I detta nätverk ingår biblioteken samt närpolis och övriga aktörer som verkar kring ungdomar i de båda stadsdelarna. Bibliotekets

ungdomsbibliotekarier är involverade i samarbetet som syftar till att ge barn och ungdomar en meningsfull fritid i stadsdelarna runt Järvafältet och i preventivt syfte undvika social oro under covid 19-pandemin. Biblioteken har här samarbetat med ungdomsgårdarna kring olika aktiviteter under våren och sommaren 2020.

Evenemangsavdelningen

Evenemangsavdelningen bedriver ett kontinuerligt säkerhets-, trygghets- och brottsförebyggande arbete inom ramen för sitt uppdrag. Avdelningens verksamhet sker i nära dialog med Polismyndigheten och andra nyckelaktörer och genom kontinuerlig riskbedömning inför samtliga evenemang. I det förebyggande och trygghetsskapande arbetet i Kungsträdgården har evenemangsavdelningen en samverkan med stadens mobila ordningsvakter.

Evenemangsavdelningen startade under 2016 ett fokuserat förebyggande arbete mot sexualbrott. Detta skedde, bland annat, genom projektet ”Respekt och Självrespekt” (ROS) som genomfördes i samverkan med socialtjänsten. Projektet hade ett tydligt förebyggande budskap mot våld/övergrepp och vände sig mot elever i Stockholm. De arbetssätt som avdelningen utarbetade genom ROS-projektet är idag en integrerad del i verksamheten, exempelvis i kommunikationen med sommarjobbare, leverantörer, uppdragstagare och andra partners. Evenemangsavdelningens personal har genomgått utbildningar i frågor som hot och våld i nära relationer, pågående dödligt våld och deltagit i erfarenhetsseminarium om våldsbejakande extremism. Den nya kunskap som dessa utbildningar har bedragit till appliceras nu i verksamheten.

Utöver det löpande förebyggande och operativa säkerhetsarbetet används även festivalerna som plattform för budskap och information. Ett stort antal organisationer har deltagit på festivalen ”We are Sthlm” och informerat men även utbildat besökare i frågor som jämställdhet, sexualkunskap, sexualbrott, antivåld, antirasism, med mera.

Stadsarkivets våldsförebyggande arbete

Stadsarkivet lämnar årligen ut information från arkiven till mer än 20 000 användare och har 50 000 besök till sina publika läsesalar och evenemang. De publika platserna är viktiga arenor för stockholmare som vill ta del av och använda sig av stadens offentliga information, både i arbetet och på fritiden. Den

information som efterfrågas kan vara av både personlig och känslig karaktär. Att känna sig trygg och säker i alla kontakter med stadsarkivet och i alla arkivets lokaler, oavsett ärendets art, är en förutsättning för att den offentliga informationen verkligen kan sägas vara tillgänglig för alla.

Säkerhets- och trygghetsfrågorna omfattar såväl besökare och deltagare i förvaltningens verksamhet som medarbetarna, och sker genom utbildningsinsatser, stöd och handlingsplaner. Framtagen säkerhetspolicy vägleder medarbetarna att reagera och agera vid hot- och våldssituationer. Under året har en dialog med kulturförvaltningens säkerhetssamordnare inletts, för att se hur förvaltningarna kan samordna rutiner och samverka om kompetens i säkerhets- och trygghetsfrågor.

Sedan flera år driver stadsarkivet ett framgångsrikt normkritiskt arbete, som syftar till att synliggöra underrepresenterade grupper i arkiven och att säkerställa att inga människor diskrimineras eller osynliggörs i kontakter med stadsarkivets verksamhet.

Bilagor

1. Remiss av Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer (KS 2020/924)